

HALK DİNDARLIĞI BAĞLAMINDA KUTSAL MEKÂN ANLAYIŞI

-Baskil Örneği-

Abdulkadir KIYAK*

Özet

da 1 ilçesinin tarihi
Baskil ilçe merkezi ve çevresinde ziyaret edilen
kutsal mekânlar a yer
Ziyaret, adak, dede, baba, şeyh, eren, evliya, yatır ve türbe
ziyaret yerleri ile onlara belli inanç, efsane ve
ve
rülen inanç ve pratiklerle paralellikler
sergilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kutsal, ziyaret yerleri, inanç, 840055004C0051.

Giriş

yerlerini

Ancak konunun

bilgi vermeyi uygun bulduk.

î

A- Baskil İlçesinin Coğrafi Yapısı Ve Tarihî Gelişimi

Baskil ilçesinin d

Karakaya Baraj Gölü ve Arguvan, güneyinde

ise
etredir.¹

d

önemli bir yere sahiptir. Bölge bu özellikleriyle genellikle “yüksek ülke” karakteri göstermektedir. Baskil

2

Bu anlamda Baskil ilçesi ve yöresinde ilk

üre

sonra Asurlar ve Urartular Baskil yöresini ele
de Pers ve Mekodonya isti

160

Daha sonra i
son olarak d

Akabinde

Selçuklular

Bölge,

hâkimiyeti

sonra

1933 y ise tekrar Baskil mahallesine döndü. Nihayetinde
yerine nakledilerek bugünkü Baskil ilçesi olu

3

nin

62 köyü ile bir ilçenin idari merkezidir.⁴

B- Ziyaret Teriminin Etimolojisi Ve Yapısal Analizi

¹ Elazığ İl Yıllığı, Ankara 1992, s. 247.

² Baskil İlçesi (Elazığ) Coğrafyası (Basılmamış Doktora Tezi),

12.

³ Komisyon, Aziz Şehir Elazığ Şehir Rehberi, s. 239.

⁴ “Kuruluşu ve Gelişimiyle Baskil”,
2009, s. 10.

“birini veya bir yeri görmeye gitmek”
“ziyaret”

kökten gelen “zevr”

“zair”

“zuvar ve mezar” kelimeleri bir kimseyi görmeye gitmek

edilmektedir.⁵

, söz konusu olan

mübarek, pir, dede,

güç ve

abul edilen yerlere belli hacet ve

dileklerle

kapsar.⁶

ziyare

adaktır. Bu nedenle adak kavram

Adak,

veya nezir edilen nesnedir. Uygulamada ise adak, Ta

veya

Adak,

rakma, vb.) bir and olarak ferdî

an

bazen de

dinî bir

⁷

161

fenomeni, kendilerinde kutsal veya esrarengiz

K

ziyaret yerleri birer *hierofani* yani kutsal gücün tezahürleri

⁸ B

ortaya koy

“*homo religiosus*”

⁹ Esasen i

mekânlara

Ziyaret

mekânlarla belli usul

ve ritü

⁵ Kâmus Tercemesi, -i Osmâniye, 1305, c. 1, s. 880-881; M.

Kandemir, “Ziyaret”, c. 13 621.

⁶ Ünver Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir
Din Bilim Araştırması “Kayseri Örneği”, Kayseri 2001, s. 10.

⁷ Hikmet Tanyu, Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri, Ankara 1987, s. 8 vd.

⁸ Mi çev., Ankara 1991, s. X.

⁹

kendilerinden

10

Bu prensibe “*do ut des*” prensibi denilir ki “*Ben vereyim sen de ver.*” demektir. Esasen ziyaret fenomeni¹¹

Ziyaret fenomeni, bir toplum içerisinde ve belli bir sosyo-kültürel ortamda
beraber ziyaret fenomeninin sosyo-kültürel

refah seviyesinin yüks
Fakat insanlar bazen

kültür ve etkisinden söz edebiliriz.
ma

faktörlerin etkiles04E0056>103(fa)7(ktörle)52.67 Tm484003f1 0 0 1 1BT/F4 12 00500048004F004

5-

ak.

6- D

7- Ziyarete
gidilmektedir.

uygulama ziyaret fenomeni
fenomenlerinin n daha iyi
, bu fenomenlerin tarihî
uygun buluyoruz.

C- Ziyaret Fenomeninin Tarihi Ve Kültürel Boyutları

bu dinleri kabul e Ancak

¹³ B

r

163

¹⁴

eski
kültürel

Bu noktadan hareketle

¹⁵

Türk dini tarihinin en eski dönemlerinden beri naturizm, animizm ve
¹⁶ Bu kapsamda

kitabelerinde “*iduk yer-sub*” tabiriyle ifade edil .¹⁷ Daha sonra yer-su kültü
büyük ¹⁸

Türklerde yer-

Orta
“*mübarek, mukaddes, büyük ata,*

¹³ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara 1997, s. 79.

¹⁴ Ünver Günay, Harun Güngör, *Türklerin Dini Tarihi*, 239.

¹⁵ *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menakıbnameler*, Ankara 1997, s. 11.

¹⁶ Günay vd., *Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Din Bilim Araştırması “Kayseri Örneği”*, s. 110.

¹⁷ Talat Tekin, *Orhun Yazıtları*, Ankara 1988, s. 40.

¹⁸ *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara 1986, s. 48.

büyük hakan” arla zikrolunurdu.¹⁹ Geleneksel Türk temsil eder. Bu yüzden ²⁰ Bu

Türkler,

ziyaret edilmekte ve kurbanlar kesilmekteydi.²¹ Nitekim d
Ötüken Dağı'nı

²²

Yer-

dür.
-sedir,

Türkler

lerini ve çevresini
Göktürkler ve Uygurlar

²³

kutsal kabul edil ²⁴

Türklerde bahar ve hükümdar sülalesi simgesi olarak görülürdü. Hükümdar ²⁵

Bu inanç neticesinde

Uygur

“Dokuz dalın her bir kökünden dokuz insan türesin!”
²⁶ vb.

Türklerde yer-
tarihi içerisinde su,

Türk din

164

bildirir.²⁷ XIII. y ise Cengiz Han
görülür.²⁸ Geleneksel Türk kültüründe
bire “iyesi”

“ü içite”

veya *“ukulan toyun”*, Buryatlar *“uhun ecen”*, Karagas Türkleri ise, *“sug ezi”*
memnun etmek ²⁹

y

ise

li bir kült olarak

Nitekim Altay Türklerinin efsanelerinde evrenin

¹⁹ *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, s. 49.

²⁰ Jean-Paul Roux, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, çev.: ,
156.

²¹ Tümer, Küçük, *Dinler Tarihi*, s. 86.

²² Abdülkerim Rahman, *Uygur Folkloru*, çev.: , Ankara 1996, s. 136.

²³ Pervin Ergun, *Kültü*, Ankara 2004, s. 195.

²⁴ Günay, Güngör, *Türklerin Dini Tarihi*, s. 75.

²⁵ Emel Esin, *Türk Kozmolojisine Giriş*, s. 170.

²⁶ *Yaratılış ve Türeyiş Destanı*

²⁷ Günay, Güngör, *Türklerin Dini Tarihi*, s. 77.

²⁸ *Eski Türk Dini Tarihi*, 41; Gökalp, Ziya, *Türk Töresi*,
44.

²⁹ Kalafat, *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Ankara 1990 s. 43 vd.;
Araz, *Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, Ankara 1991, s. 55.

vardı.”³⁰ ifadesi “İlk önce hiçbir şey yokken, yalnızca Kara Han ile su bunu

Türklerde yer-

“yâda yahut yâd”

Kutsal

Buryatlar göktaşlarını³²,
kullanarak

“cay-taş veya kay-taş”³³

31

“Al-Asar-ul Bakıye”

bildirmektedir.³⁴ Wu-huanlar

³⁵ Türk halk inan

“moxa”

Türklerinde Oba/Obalar

iyelerinin gönülleri

dilmekte

yla geçit

³⁶

Geleneksel Türk
kültüydü. Türkler yer-

öl

m ve hürmet için

atalar

ürünlerden verilirdi.³⁷

165

kabulünden günümüze kadarki süreç etkisini gösterir. Bu süreç Malazgirt

ilim ve tasavvuf ehli velilerin kabirlerine halk ndan gösterilen
bu dönemde

veli tipinin temsilcileri olarak kendini gösteren tasavvuf ehli de
et

böl

Bu arada XIII. y

Yunus Emre, Mevlan

³⁰ Yaratılış ve Türeyiş Destanı, s. 8 vd.

³¹ Tarihte ve Bugün Şamanizm, s. 160 vd.

³² Mircea Eliade, Dinler Tarihi “İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi” çev.: Mustafa Ünal, Konya 2005, s. 270 (Holmberg-Harva, Die religiösen Vorstellungen der altaischen Völker, Naklen)

³³ Mustafa Erdem, Kırgız Türkleri (Sosyal Antropoloji Araştırmaları), Ankara 2000, s. 156 vd.

³⁴ Al- Birünî, Al Asar-ul Bakıye anil-Kurûnî'l Haliye (neşreden Eduard Sachau), Leipzig 1878, s. 264.

³⁵ Roux, a.g.e., s. 70 (“Responsa Nicolai papae ad consulta Bulgarorum, Migne, Encyclopedie theologique, c

³⁶ Kalafat, Balkanlardan Uluğ Türkistan’a Türk Halk İnançları V-VI, Ankara 2006, s. 60.

³⁷ Günay, Küçük, Dinler Tarihi, s. 86 vd.

ve etkileri ölümlerinden sonra

38

daha d

D- Baskil İlçesindeki Ziyaret Yerleri

nin ilk izleri
Türbe ziyaretiyle Türklerin eski ve köklü
“atalar kültü”
Nitekim eski Türkler
39 Y Türklerdeki
yer- Türkle

Türkler, ziyaret fenomeni ile ilgili geleneksel dini kültürlerinden birçok unsuru

da “Büyük çoğunluğu Müslüman olan Türkler yerlere göre değişen, geçen yüzyıllara rağmen eski ve yeni inançlarının karmasını yaşamaktadırlar.”⁴⁰

gösterir.

166

Tabanbükü köyü, dir. Özellikle
köy Bu
Karakaya B nedeniyle Ancak köy,
Burada bulunan ziyaretler de yeni köye .⁴¹ Bu ziyaretler özellikle

.⁴²

1- Şeyh Aziz Efendi

³⁸ Günay vd., *Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Din Bilim Araştırması “Kayseri Örneği”*, s. 112.

³⁹ Yusuf Ziya Yörükkan, *Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri Şamanizm Şamanizm’in Diğer Dinler ve Aleviler Üzerinde Etkileri*, Ankara 2005, s. 32.

⁴⁰ Altaylar’dan Anadolu’ya Kamizm Şamanizm

9.

41

2003, s. 321.

⁴² Ali G

an Baba türbesi daha çok

, felçli

y ziyarete , ailevi sorunlardan kurtulmak vb. amaç ve maksatlarla da gidilmektedir. ziyaretçiler burada kurban kesip

4- Kırk Dutlar

B yakalanan çocuklar için “*kırk bastı*” ebebi olarak in gelmesi ve onu arda getirilerek bu r. Döndürüldükten sonra ise üç kez dutun hasta elbisesinden bir parça Daha sonra b b 47

5- Abdulvehhab Gazi

Abdulvehhab

. Abdulvehhab Gazi Peygamber it belirli bir mezar yeri

168

mali .⁴⁸ Taberi, m muharebede Abdulvehhab de Hüsameddin 49

“*Battalname*”

n

e verilen kararlarında onun manevi nü “*ir*”

⁴⁷ Tah

⁴⁸ Günerka *Harput Kültüründe Din Âlimleri*, s. 243 vd.

⁴⁹ Hasan Köksal, *Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı*, Ankara 1984, s. 87.

“Debbağların İri”

göre bir gün Abdulvehhab Gazi Peygamber Efendimize, “Ya Resülallah rüyamda ağzıma yedi darı tanesi koydunuz” der. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz, “Ya Abdulvehhab! Sen ulema-yı müçtehidinden olacaksın” der.⁵⁰

burada bir tören icra edip, kendilerini ziyarete satmakta⁵¹ ve bunun neticesinde gitmektedir trafik kaza n ,
vb. ziyaret etmektedir.
kurban kesmekte ve
etmektedirler. Z
yakm 52

6- Sıdkı Bütün Zeynep

d
rp
bildikleri için su slim olmaya
zor . O, a
örürler.
Abdulvehhab erler.
“Sıdkı Bütün Zeynep Ana” 53
“Sitti Zeynep” de denilir.

169

Türbe Abdulvehhab arak ziyaret
edilir. u türbeyi daha çok
olanlar
ziyaretçiler kurban kesmekte ve etlerini 54

⁵⁰ Kutlu Özen, “Sivas Yöresinde Battal Gazi ve Onun Silah Arkadaşlarıyla İlgili İnanışlar”, : 109, s. 24 vd.

⁵¹ Çocuğu olmayan kadınlar öncelikle niyet ederler. Önce Sıdkı Bütün Zeynep mezarına giderler. Boyunlarına dolak, yular vb. bir şey dolarlar. Oraya para kapışmak için gelen çocuklar vardır. Kadın bu çocuklardan hangisini severse, yuların ucunu ona verir. Çocuk yularından çekerek kadını kabrin etrafında üç defa dolandırır. Çocuk: “Kulunsuz kısrak satıyorum. Alan var mı?” diye bağırır. Oradaki çocuklar “üç bin, beş bin, on bin...” diyerek fiyat artırırlar. Neticede kadının kocası: “Yüz bine bana yarar” der. Artık başka kimse fiyat artırmayıp “Hayırlı uğurlu olsun” derler. Kadın gidip Abdulvehhab Gazi’nin kabrine yüzünü sürer, dileğini diler. Mezarın ayak tarafında bir ufak mağara yer alır. O mağaranın içinde kesilen kurbanların “omaca” ve “kaburga” kemikleri bulunmaktadır. Kadın: “Bismillah” der ve elini uzatarak mağaradan bir kemik alır. Omaca kemiği gelirse kadının oğlu, kaburga kemiği gelirse kızı olacağına inanılır. Doğacak çocuk erkek olursa adını Abdulvehhab, kız olursa Zeynep adını verirler.

“Abdulvehhab Gazi’ye Ait İnanış ve Gelenekler”,

21 Ekim 1988,

Malatya 1988, s. 177).

⁵²

⁵³ Görkem, “Abdulvehhab Gazi’ye Ait İnanış ve Gelenekler”, s. 135.

⁵⁴ Tah

7- Musa Hervani

, Akdemir Köyü
“Musa Hervi, Musa
Hervani” Rivayete göre o, Hervan
Ziyarete daha çok , felçli hastalar ve
ler
A burada kurban kesmekte ve
. Gelen ziyaretçilerin bir k
nmekte, örtüyü yüzlerine
sürmektedir.⁵⁵

8- Delik Taş

Bu ziyaret, Musa Hervi
türbesinin önünde yer alan delikli Rivayete göre, Musa Hervi buraya
olmak gayesiyle bu ziyarete gitmekte ve bu
örtü⁵⁶

9- Pir Kemal Türbesi

köyünde, köye 3 4 km.
ki bilgiler sözlü
bulu , felçli ve psikolojik
. A
olanlar kurban kesmekte ve⁵⁷

10- Molla Süleyman Mezarı

türbenin
ziyaretidir. ha bilgiler sözlü
rivaye

Erzurum ve
ve burada ilmi sohbet ve faaliyetlerde bulun⁵⁸

55

56

57

58

11- Şeyh Ahmed Dede

mermer levhada “[↑]ir-i [↑]iran Serçeşmey-i Mürşidân Hoca Ahmed Yesevi D.1103-Ö.1163”

“Hz. Ali Oğlu Celal Abbas Neslinden Horasanlı Hoca Ahmed Yesevi D.1103-Ö.1166”

96 “Şeyh Ahmed Tavil”

Kanu

60

⁵⁹ Hicri
nde bu zat

Dede”, “Kızıl Şah Ahmed Dede”
Ahmed” ya da “Sarı Sultan” ad

“Kızıl Ahmed
“Ulu Şih

d

“Boyun kadar ulu
olasın, soyun sopun ebedi tavil (uzun) ola, bundan böyle sen de Şeyh Ahmed Tavil
olarak çağrılarsın.”

“Sana destur ve nasip verdim. Git bu köşeyi bul,
orası senin yurdundur”
öpüp niyaz eder ve kar

e de d
ismini verir.

Ziyarete her türlü amaç ve maksat için gelinmektedir. Gelen ziyaretçilerin
ve bahçedeki dilek dileyerek bez

mda ziyaretçiler mum yakarlar. Türbe ziyaretçiler
“Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali” denilerek

kurban kesmekte ve Ad
.⁶¹

12- Derviş Ali

Türbe g
kelime-i tevhid cümle

“İntakale İla Rahmetillahi El-
Merhum El- Mağfur Derviş Ali Bin Süleyman Dede Bin Teslim Abdal” ifadesi yer
bir yüzünde kit up
“Hüve Allah fi isneyn

⁵⁹ Muh Fırat Kenarında Bir Horasan Ereni Şeyh Ahmet Dede”,

s. 55.

⁶⁰ Teslim Abdal (Hayatı ve Şiirleri), Ankara 2002, s. 17.

⁶¹ Ali G

vel aşeretü şenbe fı şehr-i şaban-ı şerif sene seb'e ve samanine mie ve elf sene 1187”

62

Türbe üzerinde
“Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali” denilerek sürülerek
temenni edilmektedir. kurban keser ve
Ziyaretçiler yiyecekler

ise türbenin üzerindeki örtüyü
öpüp yüzlerine sürmektedirler. Ziyaretçiler türbenin içinde yer alan mum yakma
yerinde ve⁶³

13- Kul Mustafa

Tabanbükü köyünde Dede
Dede türbesinin 8 “El Merhum E. Mağfur
El Seyyid İsmail İbni Seyyid Yusuf İbni Kul Mustafa İbni Kılıç Abdal Ruhuna
Fatıha H.1135” Dede

64

172

olarak Hz

edilir.
çekenler gitmektedir.

65

14- Gül Mustafa

Tabanbükü köyünde Teslim medfun olan bir mezar
daha çok
gitmektedir. Ziyaretçiler burada

62

Eserler Sempozyumu, 5

63

64 1932 Ta

e

65

“Tabanbükü (Şeyh Hasan) Köyü Mezarlıkları”,

150.

mum yakmakta, mezar
sürmektedirler.⁶⁶

lerini

15- Kara Şeyh (Şeyh Musa)

Tabanbükü köyünde
yer alan
Tabanbükü köyündeydi.
m

Tabanbükü köyünde hmed

ail

⁶⁷ Bu imtihanda Kara
Bunun üzerine

kabul ederek kendine mürid

Acem

daha çok psikolojik

üzere her türlü ve
için gidilmektedir.⁶⁸

16- Deli Kız

Ziyaret Tabanbükü köyünde Ahmed
mezar ziyaretidir.

gider

sadece “Kızım senin
adın Deli Kız değil, Dolu Kız olsun. Senin “sinin” (mezarın) ziyaret, toprağın
kefareet olsun” psikolojik

götürülür. Z

meyve vb. yiyecekler

⁶⁹

r

17- Deli Hamza

Ziyaret Tabanbükü köyünde

yolculukta

Ancak içeri girdiklerinde
bir nür. Bu durumdan korkarak

⁶⁶

⁶⁷

⁶⁸ Ali Göktürk, 19

⁶⁹

“Kanber Ağaya kürk getirin” der.

çok ve bu köyü vergiden de muaf tutar. Ziyarete daha
, vücut
geçimsizli bulunanlar gitmektedirler. Ziyaretçiler
burada mum yakmakta M e gibi
yiyeceklerle para vb. 70

18- Teslim Abdal Türbesi

Tabanbükü
Te , ki mezarlardan biri
“Vefatı 1135 Galender Bin Es-Seyyid Teslim
Abdal” ibare
“1165 Teslim Bin Es-Seyyid Hüseyin” 71 Teslim

Ankara

72

lerinde de ortaya koy

dilek dilenip bez

ve m

, ziyaretçi

76

19- Hasan Mekki Dede

Abb

Emiki ve Hasan Mekki

nda

Tabanbükü köyünde Hasan Mekki

“Hasan Emki, Hasan

175

edildikleri bilinmemektedir.⁸¹

çok
olanlar

Ziyarete daha

22- Katarlı Baba

Tabanbükü köyünde Hasan Mekki türbesinin

yaparlar:

“Ya Allah, Ya Muhammed, Ya Ali” diyerek üç defa döndürülür. Daha sonra “Kulunsuz kısrak satıyorum. Alan var mı?” “Üç bin, beş bin, on bin...” diyerek fiyat en yüksek fiyat teklifini verir “Hayırlı uğurlu olsun” derler.

a yüzünü sürer ve

⁸²

23- Celal Dede Mezarı

176

Tabanbükü köyünde

Dede

“Zeynel Abidin oğlu Celal Dede”

83 lir. Hastayla beraber getirilen

24- Hızır Baba Nişangahı

t olmamakla beraber temsili bir

ki

“şengah”

Ziyaretçiler

dilek

dileyip

lar

türbeye,

yemesi için “lokma”

diy

Muhammed, Ya Ali”

“Ya Allah, Ya Ziyaret

81

82

83

ziyaretçile

84

A

25- Şeyh Sait

köyünde bulunup, evinde

biçiminde

çevrili bir mezar ziyareti

“Sait”

. B
mektedir.⁸⁵

isminin
ise hem isminin hem de kendisinin “Seyyid”

abrinden ziyade evi bir ziyaretgâh (ocak) kabul edilmektedir.

86

26- Yusuf Baba Türbesi

T

177

itmektedir. Ziyaretçiler burada dualar

87

27- Dilek Taşı

yavrulamayan⁸⁸

28- Pir Halil Mezarı

çevrili bir mezar ziyaretidir.

ir bilgi

84

; Ha

85

Harb

86

87

88 Mehm

dileyip bez vb. 89 bulunan na gelen ziyaretçiler dilek

Sonuç

Baskil ilçesinde z le inceledik. neticesinde ziyaret fenomeninin , tarihi, kültürü ve sosyal hadiselerle daimi tespit ettik. Bu da bize, ziyaret fenomeninin varoldu toplum içinde belli bir sosyo-kültürel ortamda hayatiyet mektedir.

Baskil ilçesinde ziyaretle ilgili analizlerle ziyaret den inanç ve uygulama ilk izlerinin dan atalar kültü ve yer- ortaya koyduk. Günümüzde ilçedeki ziyaret yerleri

için bu ziyaret mekâ - mekânlara dini ölçülere uygun olarak giyinerek ve abdestli olarak girmek gibi inanç ve ritüeller sergilemektedir.

çaresizlik, ümitsizlik ve psi gibi durumlarda bu mekânlara

178

sonucu olarak genellikle “baba, dede ve şeyh” ziyaretlerin

Ziyarete konu olan bu türbe ve

da veya kendilerinden

tepelere sirayet edebilir. Bu durum

Baskil ilçesinde

mesi sonuc

konu olan bu mekânlar

popülaritesini

Kaynakça

A-Kaynak Eserler

Al- Birûnî, *Al Asar-ul Bakıye anil-Kurûni'l Haliye* (neşreden Eduard Sachau), Leipzig 1878.

1991. *Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, Ankara

Kâmus Tercemesi, Matbaa-i Osmâniye, c. 1

Arslan Celil,
Doktora Tezi), Ankara 2003.

Tabanbükü (Şeyh Hasan) Köyü Mezarlıkları”,
mpozyumu, 5

_____, “*Fırat Kenarında Bir Horasan Ereni Şeyh Ahmet Dede*”,
leri, 13-16
, Ankara 1998.

met, Öztürk Nermin, Baybal
Sami, *Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din
Fenomenolojisi Açısından Değerlendirilmesi*, Konya 2006.

Harput Kültüründe Din Âlimleri, 2009.

Aytekin, Fethi, Keramet “*Sahibi Bir Evliya (Hacı Hasan Baba)*”,
- Eylül, 1, s 1

“*Kuruluşu ve Gelişimiyle Baskil*”,
2009, s. 10 15.

_____, *Baskil İlçesi (Elazığ) Coğrafyası (Basılmamış Doktora Tezi)*,

Elazığ İl Yıllığı, Ankara 1992.

Eliade, Mircea, *Kutsal ve Dindışı*, çev. _____, Ankara 1991.

_____, 1991 *Dinler Tarihi “İnançlar ve İbadetlerin Morfolojisi”*, çev.:
Mustafa Ünal,

Erdem, Mustafa, *Kırgız Türkleri (Sosyal Antropoloji Araştırmaları)*, Asam

Ergun, Pervin, *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*, Ankara 2004.

Esin, Emel, *Türk Kozmolojisine Giriş*,

Gökalp, Ziya, *Türk Töresi*,

“Abdulvehhab Gazi’ye Ait İnanış ve Gelenekler”,
Üniversitesi III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu
-21 Ekim 1988, Malatya 1988.

Günay, Ünver - Güngör Harun, *Türklerin Dini Tarihi*,

Günay, Ünver-Güngör, Harun- Ziyaret
Fenomeni Üzerine Bir Din Bilim Araştırması (Kayseri Örneği), Kayseri 2001.

Tarihte ve Bugün Şamanizm (Materyaller ve
Araştırmalar), Ankara 2006.

_____, *Eski Türk Dini Tarihi*,
1976.

Kalafat, _____, *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Ankara
1990.

_____, *Altaylar’dan Anadolu’ya Kamizm Şamanizm “Sosyal*
Antropoloji Araştırmaları” 2004.

_____, *Balkanlardan Uluğ Türkistan’a Türk Halk İnançları V-VI*,
Ankara 2006

Türkçe Sözlük, c. 2, Ankara 1998.

180

Keskin, Yahya Mustafa, “*Gelenek ve Modernlik İlişkisi Bağlamında*
Türkiye’de Ziyaret Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış”, _____ c. 8, s
18, Ankara 2008.

_____, *Elazığ ve Yöresinde Ziyaret Fenomeni Üzerine Bir Din Bilimi*
Araştırması (Basılmamış Doktora Tezi), Kayseri 2010.

Komisyon, *Aziz Şehir Elazığ*

Özen, Kutlu, “*Sivas Yöresinde Battal Gazi ve Onun Silah Arkadaşlarıyla*
İlgili İnanışlar”, _____ : 109.

Özmen, _____, *Teslim Abdal (Hayatı ve Şiirleri)*, Ankara 2002.

Rahman, Abdülkerim, *Uygur Folkloru* çev.: _____,
Ankara 1996.

Roux, Jean-Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, çev.: Aykut
_____,

Yaratılış ve Türeyiş Destanı, _____.

Tanyu, Hikmet, Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri, Ankara 1987.

Tekin, Talat,